
Minneord

OSS IMELLOM

STEIN OPJORDSMOEN ILNER

ØIVIND EKEBERG

SVEIN FRIIS

ELLEN HAGEMO

STEINAR LORENTZEN

LARS MEHLUM,

OTTO W. STEENFELDT-FOSS

ARNE SUND

PER VAGLUM



Professor Nils Retterstøl døde i sitt hjem 9.2. 2008, 83 år gammel. Han var oppegående til siste time, til stor glede for kolleger i inn- og utland. En usedvanlig god rollemodell innen norsk psykiatri og helsevesen har gått bort.

Retterstøl ble cand.med. i 1950 og utmerket seg som forsker på høyt internasjonalt nivå og som formidler av forskningsresultater til et stort publikum.

Han ble spesialist i psykiatri i 1963. Doktorgraden tok han i 1966 ved Universitetet i Oslos psykiatriske klinikk på en oppfølgingsstudie av førstegangpsykotiske pasienter. I 1969 – 72 var han professor, overlege og direktør ved Neevengården sykehus og tilsvarende ved Gaustad sykehus 1973 – 94. Han hadde tallrike tillitsverv. Blant de viktigste internasjonale bidrag var hans engasjement for å opprette en slagkraftig europeisk psykiaterorganisasjon (AEP), som pådriver i flere nordiske fora, og gjennom langvarig tilknytning til den internasjonale organisasjonen for selvmordsforebygging, IASP, der han også var president i 1989 – 91. Han ble æresmedlem i AEP, IASP og den svenske psykiaterforeningen.

For Retterstøl sto pasientene sentralt. Hans forskning ble derfor klinisk. Han er internasjonalt kjent for arbeidene om psykotiske lidelser og selvmordsatferd. Hans forløpsundersøkelser ga verdifull kunnskap om utviklingen av lidelsene. Som ingen annen maktet han å samarbeide med pasientene gjennom flere år. Dette var mulig fordi han var særskilt allianseskapende, grundig og tålmodig. Han fant prognostiske faktorer som ble betydningsfulle ved utviklingen av forebyggende tiltak og behandlingsopplegg.

Retterstøl ble tidlig klar over at skamfølelse og fordommer var til hinder i behandlingen. Han påtok seg å tale de svake gruppers sak ved å alminneliggjøre lidelsene, og hans innsats for å forbedre behandlingen av rusmisbrukere og å modernisere psykiatriske sykehus fikk store ringvirkninger. Hans initiativ førte til at Norge tidlig fikk en nasjonal strategi for selvmordsforebygging.

Sammen med Per Øyvind Heradstveit laget han opplysende TV-programmer om psykiske lidelser i 1970-årene. Her ble han kjent som norsk psykiatris gode og trygge ansikt utad. Ved siden av en omfattende vitenskapelig produksjon har han skrevet og/eller redigert atskillige populærvitenskapelige bøker.

I pensjonisttilværelsen fortsatte han, og fullførte sin bok nr. 50 dagen før han døde. Tidligere var han en populær foreleser for studentene, og helt til nylig trakk han fulle hus som foredragsholder, som ved de åpne dagene på Gaustad.

I inn- og utland mottok han hedersbevisninger, og han ble innvalgt medlem i Det Norske Videnskaps-Akademi i 1972.

Han var en utrolig klok læremester, og vi har svært mye å takke ham for. Ikke minst fordi han var så omtenkstom og hjertevarm. Han blir dypt savnet, men heldigvis etterlater han seg rikelig med skriftlig materiale og usedvanlig mange gode minner.

På vegne av kolleger

Publisert: 13. mars 2008. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. juni 2026.